

meroptera, Odonata, Plecoptera, Orthoptera, Blattoidea, Mantodea, Dermaptera, Neuroptera, Psocoptera, Trichoptera, Diptera i Hymenoptera do roda *Andrena*). Za reviziju su izdvojeni primjerci Orthopteroidea, kao i Asilidae (Diptera). Prof. dr. Guy Tomasović (Gembloux, Belgija) revidirao je i vratio primjerke iz por. Asilidae, koji se nalaze u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju. Popis obrađenih primjeraka i kopija rada kao i popis svih Asilida pohranjenih u HPM u Zagrebu nalaze se u arhivi HED-a. U tijeku je izrada fotodokumentacije dijela zbirke.

U nastavku rada jednoglasno su primljeni novi članovi: dr. Luko Hilje iz Kostarike i ing. biol. Toni Žitko iz Splita. Izvješće o ekskurziji HED-a u Gorski kotar podnio je predsjednik M. Harapin i konstatirao da je bila na zavidnoj stručnoj i turističkoj razini. Zbog kratkoće vremena i drugih obaveza nekih članova, razmatranje Plana rada za naredno razdoblje odgođeno je za slijedeću sjednicu, kao i rasprava o održavanju XV skupštine HED-a. Ta je Skupština izborna, a treba je održati u proljeće 2005. godine. U međuvremenu treba postići dogovor i suglasnost za izbor novog predsjednika HED-a.

Domaći i međunarodni skupovi na kojima su sudjelovali članovi HED-a, sa usmenim izlaganjem ili posterima:

Međunarodno savjetovanje "Njega gradskog prostora", Dubrovnik, 10 - 13.III. 2004.. (Diminić, D., Hrašovec, B., Pagliarini, N., i dr.) - Prvi međunar. *Cameraria* simpozij, Prag 24-27.III.2004, Češka Republika (A. Mešić, J. Barčić, M. Maceljki) - Treći europski Hemiptera kongres, Sankt Petersburg, 8 - 11. VI. 2004, Rusija (M. Šimala) - XV međunar. kongres zaštite bilja, Peking, 11 - 16.V. 2004, Kina (R. Bažok, S. Bezjak, T. Gotlin-Čuljak, B. Hrašovec, J. Igrc Barčić, I. Kalinović, D. Matošević, V. Rožman). - XXII međunar. entomološki kongres, Brisbane, 15 - 21.VIII. 2004. Australija (R. Bažok, S. Bezjak, I. Brkić, M. Brmeš, J. Igrc Barčić, M. Ivezić, E. Raspudić). - IOBC/OILB 6. međunar. konferencija o integriranoj proizvodnji voća, Trentino, 26 - 30.IX. 2004. Italija (B. Barić, I. Ciglar). - Drugi Europski simpozij o štitaštima moljcima, Cavtat, 5 - 9. X. 2004. (K. Žanić, N. Parađiković, M. Ivezić, E. Raspudić, M. Brmeš, L. Hilje) - XVII međunar. biospeleološki simpozij, Raipur, 25 - 30. XI. 2004. Indija (B. Jalžić, R. Ozimec, T. Rađa, S. Vujčić-Karlo) - 48. seminar zaštite bilja, Opatija, 10 - 13. II. 2004. (više od 30 autora i koautora) - Okrugli stol povodom 100. obljetnice rođenja akademika Ive Tomašeca, Zagreb, 2 - 3. X. 2004. (B. Kokan, Đ. Sulimanović). - Na 31. susretu entomologa susjednih zemalja u Ljubljani, 24. X. 2004. bili su P. Durbešić, M. Kučinić i L. Šerić-Jelaska.

Miroslav Harapin

130 GODINA HRVATSKOGA ZNANSTVENOG RJEČNIKA

ŠULEK, B., 1874, 1875: Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja, osobito za srednja učilišta. *Deutsch-kroatische wissenschaftliche Terminologie. Terminologia scientifica italiano-croata.* Zagreb. Tiskom Narodne tiskare dra Ljudevita Gaja. I: 1-677; II: 678-1370.

Bilo je u prošlosti više stranaca, koji su stjecajem raznih okolnosti došli u Hrvatsku i tu postali odlični znanstvenici ili kulturni djelatnici, ali i hrvatski rodoljubi. Ovom prilikom zanima nas djelo jednoga iz te plejade.

Bogoslav ŠULEK, književnik, leksikograf, prirodoslovac i preporoditelj, rodio se u Sobotištu u Slovačkoj 1816, a umro je u Zagrebu 1895. god. Napisao je više od 20 knjiga i drugih djela. Iz područja prirodnih znanosti ističu se *Biljarstvo* (I. dio: Beč, 1856, II. dio: Zagreb, 1859) i *Jugoslavenski imenik bilja* (Zagreb, 1879), a iz jezičnoga područja *Njemačko-hrvatski rječnik* (Zagreb, 1860) i spomenuti rječnik znanstvenoga nazivlja, koji je prvi hrvatski terminološki rječnik.

Uvedenjem hrvatskoga jezika u sva učilišta, a tim i u znanosti, nastade prieka potreba jedinstva u znanstvenom nazivlju, da nebude svaka školska knjiga rek' bi drugim jezikom pisana. Tim riječima započeo je Šulek predgovor svojem Rječniku, a sastavio ga je *po nalogu vis. kr. dalm.-hrv.-slav. zemaljske vlade*.

Rječnička građa poredana je po abecednom redu i to pomiješano sva tri naslovna jezika s tim da je bilo odstupanja tako da su negdje navedena samo dva jezika, ali je kod nekih naziva uz latinsko *dodavao francezko i englezko nazivlje*, a ponegdje i grčko. Tu treba odmah primijetiti da se danas, prema međunarodnim pravilima (kodeksima), znanstvenim imenima smatraju samo latinska imena (nomenklatura) te da ovdje najvećim dijelom možemo govoriti o hrvatskom stručnom nazivlju (terminologija). Rječnik jasno razlikuje naziv *znanost* kao „filozofski” pojam, lat. *scientia*, njem. *Wissenschaft*, tal. *scienza* od *nauka* (nauk, navada), lat. *doctrina*, njem. *Lehre*, *Kunde*, tal. *dottrina*. Isto tako, razlikuje se *značaj*, lat. *character* od *značenja*, lat. *significatio*, njem. *Bedeutung*.

Iz nekoliko primjera možemo vidjeti da su brojni od tih starih hrvatskih znanstvenih naziva i danas ostali u upotrebi u entomologiji i zaštiti bilja, dok su neki zastarjeli i zamijenjeni novima, a neki nisu ni postojali pa su uvedeni kasnije.

Naziv *kukci* značio je tada samo red Coleoptera, a *kukac* je bio tehnički naziv za *kopčar*, što vjerojatno dolazi od *kuka*, lat. *uncus*. Za kukce nalazimo još nazive *bube*, *bagude* ili *bage*, ali i *svilenu bubu* ili *svilca*. *Bube bezkriocce* su Apterygota. *Skakavci* su Saltatoria, a naziv *zrikavci* ne postoji. Libellulina su *vodeni konjici* i *gospodjice* (naziv *konjske smrti* ne postoji), a Ephemerina su *vodeni cviet* ili *vodnocvietke*. Ho-

moptera su *istokrioci*, a Heteroptera su *raznokrioci*, *smrdibube* i *stjenice*. *Ušenci* su lisne uši Aphidina, dok su *uši* naziv za prave uši Pediculina. Naziv *cvrčci* ne postoji, ali Cicadina su *strigavci*, dok *crvci* su štitaste uši Coccina. Naziv *kornjaši* dolazi samo kao *raci kornjaši* (Malacostraca). *Leptiri* su Lepidoptera, a *leptirci* i *leptirići* su Microlepidoptera. *Sovice* su Noctuidae, a *sovke* su ptice Strigidae. *Metuljci* su Pyralidae, a *metulji* su Phalaenidae. Hymenoptera su *opnokrioci* ili *lilokrioci*, postoje i razne *ose* (*biljarice*, *cvjetarice*, *drvarice* i dr.). *Mrav* može biti i *mravak*, mravi su *mravlje*, a *mravuška* je krilati mrav. Međutim, *mravine* su termiti (Isoptera)! *Štipavci* su Scorpiones, a Pseudoscorpiones su *štipovnjaci*. U Rječniku nalazimo i niz drugih naziva koji su i danas u upotrebi, npr. *gusjenica* (njem. *Raupe*) i *pagusjeni* (bez *-ca*, njem. *After-raupen*). *Ličinka* je njem. *Larve der Insekten*, a *larva* (hrv.) je krinka, krabulja. *Kukuljica* je lat. *cuculus*, njem. *Kapuze*, kao dio odjeće, a *kukuljak* je ono što danas nazivamo *kukuljica*, lat. *chrysalide*, njem. *Puppe*, *Nymphe*. *Crvi* ili *crvlje* su Vermes, a *crvići* su „crvi” u plodovima (njem. *Maden*). *Crvotočnik* ili *bušar* je potkornjak koji pravi *crvotočinu* ili *crvotoč*. Isopoda su *babure* (naziv *mokrice* ne postoji). Postoji naziv *puževi* ili *puži*, kao i *stonoge*. Miševi su *mišjad*, a *mišje* ili *mišiče* su anatomski nazivi. *Glodavci* su lat. Glires. Zanimljivo je da su *voćari*, njem. *Fruchtfresser*, zoološki naziv za žderače voća.

Iz područja fitopatologije nalazimo znatno manje naziva. *Gljivarstvo* je lat. *mycologia*, a *gljive* su Hymenomycetes. Nema *plamenjače*, *peronospore*, *pepelnice* ni *luga*, no postoji *lug* (*ciedj*) kao lužina, isto tako i *hrđa*, njem. *Rost*, kao kemijski naziv. Postoji *pliesan*, njem. *Schimmel* i *sniet*, njem. *Brand*, kao i *truhlež* i *truhljenje*, njem. *Trockenfäule*, zatim *gnjiće* i *gnjiljenje*, njem. *faule Gärung* i *gnjiti* i *sagnjiti*.

Zanimljivo je da nazivi *korov* i *drač* ne postoje, niti pod raznim stranim nazivima, te su vjerojatno uvedeni kasnije, kad im se počela pridavati odgovarajuća važnost. *Biljevnik* je naziv za lat. *herbarium*.

Nametnici su njem. *Parasiten*, *Schmarotzer*, tal. *parassiti*, a *bilina nametnica* je lat. *planta parasitica*. Naziv *šteta* je kvar, škoda, gubitak, a glagol *štetovati* znači kvarovati. Međutim, naziv *štetnik*, *štetočina* i sl., u smislu onoga koji pričinja štetu, ne postoji u tom Rječniku. To, pak, upućuje da su ti nazivi vjerojatno kasnijeg datuma.

Od zaštitnih sredstava, koja su tada postojala, nalazimo naziv *švajnfurtsko zelenilo*, kao i *mišomor* za „bieli arsenik”, ali nije naveden *buhač* ni *piretrin*. *Modra galica* naziva se još *konjski kamen* (!) ili *plavetnjak*, njem. *Kupfervitriol*, a *zelena galica* je *Eisenvitriol*.

Ovo je samo mali uvid u to kako se još davno počelo stvarati bogato hrvatsko znanstveno (stručno) nazivlje (na 1.370 str.), koje nam i danas može poslužiti kao pomoć pri izboru i upotrebi stručnog nazivlja.

Branko Britvec

OBAVIJEST ČLANOVIMA HED-a

U proljeće 2005. god. održat će se XV. skupština Hrvatskog entomološkog društva. Skupština je izborna i bira predsjednika, tajnika, blagajnika, knjižničara i još pet članova Upravnog odbora. Također se biraju Nadzorni odbor i Sud časti. O datumu održavanja skupštine svi članovi HED-a bit će na vrijeme obaviješteni pismeno.

U svezi navedenog molimo članove da se aktivnije uključe u rad uprave društva i u planiranje programa aktivnosti. Predlažu se slijedeće teme:

1. Upis novih članova.
2. Predlaganje i izrada projekata istraživanja entomofaune s gladišta faunistike, zaštite i ekologije. Istraživanja mogu biti fundamentalna i primijenjena.
3. Organiziranje seminara, savjetovanja i predavanja ili radionice o entomološkoj problematici.
4. Učestvovanje na stručnim ekskurzijama.
5. Poboljšati kontakte, znanstvenu i stručnu suradnju s entomološkim društvima europskih, a napose susjednih zemalja.

Vaše prijedloge i sugestije možete poslati na adresu Hrvatskog entomološkog društva koja se nalazi na 2. stranici ovog časopisa ili predložiti na godišnjoj skupštini.

Upravni odbor HED-a